

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVII - Štev. 3-4 (843-844) - DVOJNA ŠTEVILKA - TRST - 25. februarja 1975 - 200 lir

Preizkušnja v deželnem svetu

Ne gre toliko za vprašanje proračunskih postavk, tudi zato ne, ker dobro vemo, da velika večina manjšinskih pravic "nima cene" v smislu, da res ne gre za probleme, katerih rešitev zahteva finančne izdatke preko rednih upravnih stroškov, ki ne presegajo najmanjše proračunske postavke. Gre, to velja poudariti, predvsem za "politično voljo".

No, in prav pri politični volji se je nekaj očitno zataknilo, ali točneje, utvare, ki jih je v nekaterih krogih do zadnjega puščal že goli obstoj levsredinske koalicije (s čedalje bolj zapletenim vzlom poučen, zato je prav, če se ob tem vprašanju zamislimo in zabeležimo nekaj misli).

Način, kako se je za nas Slovence zaključila zadnja proračunska razprava v deželnem zboru je verjetno za vse dovolj notranje idejne krize krščanske demokracije, so se morale razbliniti kot sneg pri prvi odjugi.

Kaj se je pravzaprav zgodilo? Na deželni ravni se je, še enkrat, odprlo vprašanje uporabe slovenskega jezika v deželnem zboru, za tem vprašanjem pa celokupna problematika deželnih posegov v prid Slovencem. Te lahko strnemo v nekaj točk: zahteva pri rimskem parlamentu, naj odobri zaščitni zakon; priznanje pravic Slovencem v videmski pokrajini; s tem povezano vprašanje emigracije; izvajanje deželnega zakona o dvojezičnem poslovanju občin; sprejem zakonskega osnutka o vrnitvi izvornih slovenskih imen krajev; podpore slovenskim kulturnim ustanovam.

Vprašanje uporabe slovenskega jezika so naši svetovalci, Lovriha, Colli in drugi, že večkrat, tudi v tej mandatni dobi, in zahtevali med razpravo, ki je stekla že pred meseci, naj se spremeni pravilnih. Tedaj je levsredinska koalicija, na pritisk demokristjanov dosegla odložitve vprašanja. O tem, so rekli, naj razpravlja posebna svetovalska komisija.

Od tedaj je minilo nekaj mesecev, pa je tovariš Lovriha sprožil vprašanje na seji prve deželne komisije. Nekaj dni pozneje se je tej pobudi na svojstven način pridružil dr. Drago Štoka. Pisal je namreč pismo predsedniku deželnega sveta Pittoniju.

Medtem je deželni svet prešel že v proračunsko debato. V razpravi so se oglasili marsikateri svetovalci, med temi tudi oba Slovenci - tovariš Lovriha in dr. Štoka, z druge strani pa nekateri demokristjani (Ginaldi, Coloni), ki so Slovencem, predvsem Lovrihi, očitali "maksimalizem" oziroma to, da "zahtevajo za manjšino privilegije, ne pa enakopravnost".

Za nekatere že danes velja Lovrihova pikra pripomba, da so že pozabili (ker so hoteli pozabiti) na sklepe in analize manjšinske konference, saj jim je bilo treba še enkrat, kot neukim analfabetom, ponavljati abecedo manjšinske politike.

Tako je pač, da so se demokristjani ugriznili za jezik, ker so pred tem nekaj let s sladkimi besedami mamili slovensko manjšino v upanju, da bo nasledla na njihove limanice, ko je pa bilo potrebno preiti od besed k dejanjem, pa je politične volje zmanjkalo. Pokazali so se taki, kot so v resnici: stranka, ki Slovencem nudi

(Nadaljevanje na 2. strani)

Na pobudo Zveze žensk Italije

Proslava 30-letnice osvoboditve

Zveza žensk Italije je priredila svečano proslavo 30-letnice osvoboditve izpod nacifašističnega jarma. Osrednja svečanost je bila v Rižarni v Trstu, kjer so nacifašisti sežigali partizane in rodoljube. Te izredne in zelo pomembne manifestacije se je udeležila številna množica.

Pobudo za manifestacijo v Rižarni je podprl tudi Enotni tržaški protifašistični odbor. Antifašiste in še zlasti mladino je povabil, naj se svečanosti udeleži. V pozivu, ki ga je omenjeni odbor objavil ob tej priložnosti, je med drugim rečeno:

"Ko se klanjamo spomenu žrtev Rižarne in izražamo priznanje onim, ki so dali življenje za svobodo, opozarjamo na potrebo, da se boj za napredovanje demokracije nadaljuje, da se obranijo ustava in republiške ustanove, da se prepreči vsak prevratniški poskus fašizma, ki smo ga premagali pred tridesetimi leti, a ki se je znova dvignil zaradi strpljivosti in ob pomoči določenih odgovornih krogov.

Z vedno odločnejšim enotnim nastopom nadaljujmo boj da se fašizem izloči in vseh državnih aparatov, policije in sodstva; da pravica neovirano nadaljuje svojo pot; da se odkrijejo mandaterji in podporniki kriminalnih fašističnih dejanj; da se kaznujejo krivci in glavni odgovorni; da se pretrga črna mreža, uničijo prevratniške centrale, ki delujejo na našem ozemlju in v inozemstvu; da se dokončno stre fašizem".

Spominska svečanost v tržaški Rižarni

Na pobudo federacije KPI v Vidmu

Konferenca o problemih slovenske manjšine v videmski pokrajini

Dne 13. t.m. je bila v Vidmu pokrajinska konferenca o problemih slovenske manjšine v videmski pokrajini. Za konferenco - sklicala jo je tamkajna federacija KPI - je vladalo precejšnje zanimanje, kar je potrdila tudi udeležba. Poleg številnih domačinov iz Beneške Slovenije, predstavnikov raznih manjšinskih organizacij in gostov iz Slovenije, so se tega pomembnega študijskega srečanja udeležili tudi številni ugledni javni delavci iz raznih predelov Furlanije.

Tajnik videmske federacije KPI Renzo Pascolat, ki je odprl in vodil konferenco, je med drugim dejal, da se komunisti v videmski pokrajini že vrsto let zanimajo za pereče probleme slovenske manjšine in da je nastopil čas, ko se je treba s temi problemi resno spoprijeti ter jih reševati. Poudaril je, da je odnos političnih sil do narodnostne manjšine merilo demokracije in antifašizma. Ostro je kritiziral prve krščanske demokracije in socialdemokratov, ki četudi prejemajo mnogo glasov na področjih, kjer prebivajo Slovenci, zaradi svojih nazadnjaških stališč zanikajo sam obstoj Slovencev v videmski pokrajini. Poudaril je tudi, da vse besede o mednarodni vlogi dežele Furlanije-Juljske krajine bodo prazne besede dokler se ne reši problem narodnostne manjšine. Ne gre samo za probleme jezika in kulture, ki jih je nujno treba rešiti, marveč tudi za pereče ekonomske probleme, ki pogojujejo obstoj domačinov na rodni grudi. Gre torej za kompleks problemov, ki čakajo na ustrezno rešitev. Toda v borbi za rešitev vseh tem problemov je nujno potrebna najširša enotnost in sodelovanje vseh demokratičnih in antifašističnih sil.

O zgodovini beneških Slovencev in o razvoju dogodkov po letu 1866, t.j. po priključitvi Beneške Slovenije k Italiji, je govoril prof. Pavel Petricig. Med drugim je dejal, da se je v preteklosti zdelo, da bo problem slovenske manjšine enostavno rešen s popolno asimilacijo, za katero so se zavzemali vsi politični režimi že v predfašistični dobi. Pod fašizmom se je proces asimilacije, kar je sicer naravno, še bolj razširil, vendar pa ni dosegel cilja, ki si ga je bil postavil. Tudi v času po drugi svetovni vojni, ko je Italija, po zaslugi antifašističnega odporništva, dobila nov režim in demokratično ustavo, se položaj v Benečiji ni bistveno spremenil ne le zaradi nasilja, ki so ga izvajala nazadnjaške sile temveč tudi zaradi ekonomskih razmer, ki so prisilile zelo številne domačine, da so se izselili.

Kljub vsemu, tako je dejal govornik, se v zadnjem času kažejo možnosti demokratične diskusije in konkretnega boja za pravice slovenske manjšine v videmski pokrajini. Slovenci, ob podpori italijan-

Po uvodnih besedah tajnika federacije in po obsežnem poročilu prof. Petriciga se je razvila živahna in plodna razprava. Dr. Battocletti, občinski svetovalec KPI v Čedadu in član sveta gorske skupnosti, v katero spadajo Nadiške doline, je govoril o stališču večine v omenjenem svetu gorske skupnosti glede pravic Slovencev. Poudaril je, da statut te gorske skupnosti ne predvideva nobene specifične pravice Slovencev. Demokristjani, socialdemokrati in drugi desničarji so zavrnilo resolucijo KPI glede pravic Slovencev.

Dr. Viljem Černo, predsednik kulturnega društva Ivan Trinko, v Čedadu, je obširno govoril o položaju v Beneški Sloveniji, o diskriminacijah, ki se še vedno ponavljajo, o krivicah, ki jih nazadnjaške sile počenja pod krinko laždemokracije. Tudi dr. Černo je poudaril, da ni moč pričakovati narodnostnih in kulturnih pravic brez splošnega razvoja na gospodarskem in socialnem področju.

Videmski občinski svetovalec Maniaco je v svojem krajšem posegu objasn timer nekatere osnove, ki so potrebne za zaščito nacionalne kulture in jezikovnih ter drugih pravic.

Med poslušalci je vladalo zlasti živo zanimanje za poseg župnika Emila Čenčiča, ki je govoril v imenu slovenskih duhovnikov društva Dom. Potem ko je pozdravil prireditelje in udeležence konferencie je poudaril, da morajo v boju za narodnostne in socialne pravice Slovencev v Benečiji sodelovati - ali bi morale sodelovati - vse demokratične sile. Govoril je o vlogi, ki so jo imeli in jo imajo duhovniki, ki delujejo med Slovenci v (Nadaljevanje na 12. strani)

Preizkušnja v deželnem svetu

(Nadaljevanje s 1. strani)

živ dokaz, kako pojmujejo "postopnost" pri zaščiti manjšine.

Ta "živi dokaz" so Beneški Slovenci s svojo tragedijo. Kajti povsod drugod so demokristjani morali popuščati našemu pritisku, pri tem pa priznavali samo tisto, kar smo že imeli, skratka "status quo". Šole ker smo si jih sami ustanovili. Dvojezičnost tam, kjer smo si jo že pred desetletji vzeli.

Ker se vprašanje uprabe slovenskega jezika, ki je - za komuniste - preizkusni kamen demokratičnega poguma in protifašističnega čutenja stranke, obnavlja v različnih oblikah, so demokristjani skušali vnaprej pokazati, kakšna so razmerja sil in zavezništva, ki jim je uspelo ali uresničiti ali izsiliti.

Velja si zapomniti, kako je deželni svet glasoval o resoluciji KPI, ki zadeva reševa-

nje nekaterih bistvenih vprašanj slovenske manjšine. Ta resolucija je bila le "konkretnizacija" besednih obljub predsednika Comellija. Prehod od besed k dejanjem, pač.

V častni družbi smo se znašli komunisti, svetovalec Slov. skupnosti in svetovalec PSDI prof. Lonza, ki je znan po svojem humanizmu in naprednih, predvsem pa pogumnih stališčih. Proti pa so bili demokristjani, liberalci, fašisti, republikanci... Res lepa družina! Socialisti pa so se vzdržali.

Tovariš Lovriha je že v svojem posegu opozoril demokristjane, da bodo nosili odgovornost za "onesnažena zavezništva". Prav na fašiste (četudi jim povsod pljujejo v obraz in podžigajo v Trstu proti demokristjanom nesramno škandalistično kampanjo) je krščanska demokracija računala, ko je bila prisiljena iskati zaveznike v protislovenski fronti.

Vprašanje ostaja odprto. Ne bomo odnehali in vemo, da je prva priložnost razprava o deželnem pravilniku, ko se bodo morali izreči o pravici do uporabe slovenščine v deželnem zboru. Si lahko pričakujemo sprememb?

Čudi nas, tega ne smemo zamolčati, zadržanje tovarišev socialistov. Že enkrat smo zapisali, da bi logika zavezništva v levi sredini ne smela biti za tako pomembno delavsko stranko izgovor za oportunistična stališča. V deželnem svetu pa je vzdržani glas ob problemu Slovencev, ko so na eni strani bili predstavniki (in zavezniki) Slovencev, na drugi pa konservativci s fašisti, je le znak oportunistične nevtralnosti, ki socialistom ne dela čast.

Žal se zdi, da se bo to ponovilo v tržaški občini, kjer je socialistični glasnik že dejal, da noče "izsiljevati mesta" in se skrival za Fortunovim zakonom. Mar se tovarišem socialistom ne zdi skrajni čas, da opustijo taktiziranje z demokristjani in se vrnejo k svojim tradicionalnim in doslednim stališčem iz časov, ko je PSI bila pripravljena v načelnih vprašanjih zavijati meče?

Mar naj mislimo, da so socialisti bolj zvezani v odnosu do demokristjanov, kot pa socialdemokrat Lonza? Ali naj mislimo celo, da socialistom ni dovoljeno to, kar si demokristjani s polno roko jemljejo, ko menjajo zaveznika in dvigajo roko skupaj z MSI, socialisti pa naj bi ne smeli glasovati s komunisti in dr. Štoko?

Ne gre nam za polemiko radi polemike. Te vrstice pišemo s kancem grenčice, ker ne razumemo takih stališč, posebno še, ker si jih nihče ni upal javno obrazložiti.

Kako prav bi bilo, če bi naši ljudje, preprosti Slovenci, volilci te ali one stranke, pristaši te ali one taktike, bili prisotni - tudi v bodoče - ko se na občinskih in drugih sejah razpravlja o teh vprašanjih. Morda bi nekatere vodilne ljudi leve sredine (mislimo predvsem na demokristjane) bilo sram, ko se bodo morali v kratkem predstaviti prednje in jih bodo prosili za zaupanje. Nismo še pozabili slovensko pisanih letakov krščanske demokracije, ki je - med referendumom - opozarjala Slovence, da "se Spaccini bori za globalno zaščito".

ST.S.

Za odpravo krize za novo Italijo

Nova faza zgodovine sveta

Kriza kapitalistične družbe

Kapitalistično družbo pretresa huda kriza. To ni več "ciklična" kriza, ki se občasno pojavlja v kapitalistični družbi. Do sedanje krize je prišlo zaradi spremembe odnosov in sile med imperialističnimi in socialističnimi državami, zaradi naraščanja politične teže narodov, ki so se otrsli kolonialnega jarma in zaradi povojnega razmaha gospodarskih in družbenih mehanizmov v najbolj razvitih kapitalističnih državah. Ta kriza zajema gospodarstvo, politiko in kulturo ter se odraža tako v posameznih državah, kakor v meddržavnih odnosih. Vladajoče kapitalistične skupine niso sposobne, da bi pokazale druge perspektive razen te, da se zaustavi ritem razvoja in zmanjša življenjska raven ljudskih množic, računajoč, da bo na tak način zaustavljena tudi inflacija in da bo ostalo vse pri starem.

Mehanizmi kapitalizma v imperialistični fazi žrtvujejo bistvene človeške vrednote na oltarju najvišjega profita množic industrijskih in finančnih državnih in meddržavnih koncentracij, povzročajo vedno bolj ostre oblike anarhije na področju industrije ter najrazličnejša protislovja, ki jih ni mogoče zaustaviti.

Toda to še ne pomeni, da se kapitalizem nahaja pred skorajšnjim polomom. Nasprotno najbolj razvite države, predvsem ZDA, utegnejo iziti iz sedanje krize še bolj ojačene. V nekaterih državah bi se utegnile zgoditi, da bi vodilni razredi vzdržali ne le s pomočjo oblastvenih preokretov in celo z avanturami fašističnega tipa. Navzlic temu obstaja dejstvo, da sedanje krize ni mogoče premostiti na tak način kot so jo premostili v preteklosti, kajti kapitalizem in imperialism, na svetovni ravni, po eni strani pretresata in rušita iluzije neokapitalizma, po drugi strani pa se postavljajo perspektive in zgodovinske nujnosti socializma ter demokratičnega gospodarskega programiranja v posameznih kapitalističnih državah, kakor tudi meddržavno sodelovanje, in to po poti, ki je izven logike kapitalizma in se usmerja v socializem.

Napredovanje tretjega sveta

Značilnost svetovnega okvira, v katerem se odvija kriza kapitalistične družbe, je v tem, da je prišlo do spremembe

razmerja med kapitalističnimi in socialističnimi državami in, na splošno, do spremembe sil imperializma in tistih sil, ki se mu zaperstavljajo. Politična in gospodarska teža ter moč ZSSR predstavlja jamstvo za to, da imperialism ne bo več svojevoljno ravnal na raznih področjih sveta.

Razvoj in osvoboditev narodov v bivših kolonijah sta prevrnila tudi politiko neokolonizma, vendar pa bi bilo zgrešeno meniti, da je tako imenovati "tretji svet" povsem homogen in avtonomen. Zaradi zgodovinskih posebnosti posameznih dežel, različnih stopenj gospodarske in politične neodvisnosti, pa tudi zaradi naraščanja prebivalstva in zalog naravnega bogastva, s katerim razpolagajo posamezne dežele, se razlike čedalje bolj večajo, in danes lahko govorimo tudi o tako imenovanem "četrtem svetu", ki naravnih zalog sploh nima. Oblikuje se namreč zelo zapleten razvoj razrednih in političnih nasprotij tako v notranjosti poedinih dežel kot med na meddržavni ravni.

Mi, kot marksisti, bolj kot drugi razumemo ta razvoj ne le zaradi tega, ker so ga predvideli naši učitelji, temveč tudi zato, ker ga je odprlo komunistično gibanje. Napredovanje narodov in novih držav pretresa temelje kapitalizma, ki teži po najvišjem profitu, razsopljivosti bogastva, potrati in izkrivljanju potrebnosti. Kapitalizem lahko vse to počenja, ker dobiva surovine po nizkih cenah, bodisi zaradi izkoriščanja podjarmljenih ljudstev kakor tudi zaradi izkoriščanja delavskih množic. V vodilnih skupinah kapitalističnih držav prevladujejo razlike v interesih, ciljih in predlogih. Zmeda obstaja tudi v vrstah srednjih slojev in ljudskih množic. Neracionalnost gospodarskega in proizvodnega razvoja ustvarja občutek katastrofizma in obupa že zaradi tega, ker dejansko napredovanje v okviru kapitalistične družbe ni več možno.

Kam plove svet?

Kakšen bo izhod kapitalističnega sveta? Kakšna bo rešitev problemov, ki jih potiska naprej emancipacija narodov in dežel tretjega sveta? Ali bo prišlo do neizbežnih sprememb v miru ali z vojno?

V preteklosti je kapitalizem reševal krize z vojno, toda danes je vsem jasno, da bi se morebitna svetovna vojna spremenila v atomsko in jedrsko vojno, ki bi pokončala človeštvo.

Groza, ki sicer vse zadržuje, vseeno ne odvrca nevarnosti nove vojne, tudi zato,

Iz poročila
tovariša
Berlinguerja
CK in CKK KPI

ker utegne priti tudi do širših spopadov na raznih delih sveta, in ker obstaja nevarnost, da se ti spopadi naposled spremenijo v svetovni spopad.

Kako je mogoče vsiliti mirne rešitve in sodelovanje?

Ne smemo povsem izključiti hipoteze, da bi poostreitev sporov in bojov v kapitalističnem svetu in v tretjem svetu lahko privedla do strašnega nazadovanja in celo do upropaščanja šibkejših in najbolj izpostavljenih držav, tistih, ki so politično nesposobne, da bi primerno in na nov način rešile probleme lastnega razvoja in odnosov z zunanjim svetom. Toda obstaja splošnejše vprašanje, ki se tiče usode celotnih civilizacij. Nevarnost sodobnega barbarstva stoji tudi pred evropsko civilizacijo, ki je odločilno vplivala na razvoj vsega človeštva. Ta neznanka izhaja iz nesposobnosti imperializma, da bi ustvaril odnose izmenjav na stopnji enakosti in sprožil bogatitev in zbliževanje vseh civilizacij. Vendar pa smo uverjeni, da so na svetu in v poedinih državah neizmerne sile, ki so sposobne da vsilijo pozitivne rešitve problemov našega časa. Obstaja sila, ki je bolj kot katera koli druga poklicana, da prevzame večjo in drznejšo nalogo. Ta sila je delavski razred.

Logika imperializma

Pred vsemi silami napredka, pred vsemi revolucionarnimi silami stoje danes dve veliki nalogi, ki pa sta med seboj tesno povezani: izgradnja novega reda na svetu in ustvaritev nove organizacije družbenega, gospodarskega in političnega življenja v posameznih državah. Ti nalogi seveda terjata težke boje, hkrati pa tudi konstruktivne predloge in enotne politične iniciative.

Novega reda na svetu, pravičnega, mirljubnega in trajnega reda ni mogoče zgraditi brez bojov proti pozicijam sile in proti logiki izkoriščanja in agresije, t.j. logiki imperializma. Toda rešitev ne more biti odvisna od frontalnega spopada med revolucionarnimi silami in imperialismom in to ne le zaradi strahu pred morebitno atomsko katastrofo, temveč tudi zato, ker so dimenzije odprtih problemov, ki so hkrati problemi razvoja proizvodnih sil ter napredka znanosti in tehnike, ustvarile možnost rešitve teh problemov.

Za izgradnjo novega reda na svetu je potrebno sodelovanje tudi tistih družbenih in političnih sil ter držav, ki si ne postavljajo revolucionarnih ciljev a so voljne (ali so k temu prisiljene) dati svoj doprinos za rešitev človeštva pred

atomska katastrofo, ekološkim uničenjem in kaosom ter zato da se pred vsemi narodi odprejo možnosti svobodnega gospodarskega in omikanega razvoja. Končno ne smemo pozabiti, da se tudi in prav na področju boja za miroljubno sožitje in sodelovanje odpirajo možnosti uveljavljanja iniciativ in hegemonije revolucionarnih sil.

Napredek in ovire na poti pomiritve

V teh letih je napredovala pot k pomiritvi. Napredovala je težnja po izboljšanju odnosov med ZDA in ZSSR in med državami evropskega Vzhoda in Zahoda. Splošno ozračje ni več tako, kakršno je bilo v letih hladne vojne. Toda razvoju pomirjevanja čedalje nasprotujejo najbolj agresivne kapitalistične države. Zaradi tega ta razvoj zadeva na raznovrstne ovire in težave. To dokazujejo simptomi premikov na desno v Nemški zvezni republiki, zapleten in zelo nevaren položaj na Bližnjem vzhodu, živčnost, ki spremlja ZDA ob gledanju na demokratični preobrat na Portugalskem in v Grčiji in čedalje večji pritisk na italijansko politično življenje. To dokazuje tudi vojno stanje na azijskem Jugovzhodu in spor med Ljudsko republiko Kitajsko in ZSSR, s katerim špekulirajo imperialistične skupine.

Naša partija, ki je antisovjetizem, ne glede na to kdo ga širi, vselej označevala kot oviro v boju proti imperializmu in reakciji, ni soglašala in niti danes ne soglaša s površnimi ocenami in kolektivnimi obsodbami kitajske politike. Četudi je bilo težko, smo skušali in skušamo tudi danes razumeti zapleteno stvarnost, kakršna je kitajska, toda ne moremo zamolčati naše kritične sodbe niti o tem, da neka socialistična država, kakršna je Kitajska, postavlja drugo socialistično državo, Sovjetsko zvezo, na isto raven kot ZDA. Združena s številnimi nevarnostmi, katerih se vsi še ne zavedajo, je oboroževalna tekma. Nove države so prišle do atomskega orožja in druge so na tem, da pridejo do njega.

V akciji za odstranitev vojne nevarnosti je bistvenega pomena to, da se nadaljuje in pozitivno razvija dialog med ZSSR in ZDA. Ta dialog je neobhodno potreben za rešitev miru v svetu in zmanjšanje jedrske in strateške oborožitve. Povrnitev k napetosti med ZDA in ZSSR bi ustvarila položaj, v katerem bi težko preprečili in ustavili širše krajevne spopade, ki bi utegnili ustvariti nevarnost takojšnje splošne vojne. Zato so neupravičeni napadi, tudi kitajski, na iskanje sporazumov med ZSSR in ZDA. Te napade je treba zavrniti. S tem pa seveda ni rečeno, da morata svet voditi dve najmočnejši velesili.

Za mednarodno sodelovanje

Nujno je ustvariti sodelovanje ne le med ZSSR in ZDA temveč med vsemi

kapitalističnimi in socialističnimi državami in državami tretjega sveta, bodisi bogatimi ali siromašnimi. Sodelovanje naj bo v službi miru in pravične rešitve mednarodnih sporov, krepitve varnosti in razoročevanja in torej sodelovanje, ki naj ima za cilj tudi zmanjšanje vojaških stroškov. Sodelovanje je potrebno tudi zaradi reševanja življenskih problemov sveta, pristopanja k novemu tipu gospodarskega razvoja, ki naj omogoči, četudi so za to potrebne določene žrtve, pospešitev izgradnje politične neodvisnosti in nove družbene ureditve v državah, ki ne razpologajo z naravnim bogastvom.

Vendar pa bi bilo utopistično misliti, da bi do prehoda k novim mednarodnim gospodarskim odnosom lahko prišlo tudi brez pretresov. Upoštevati je treba, dejstvo, da so velika nasprotja med gospodarskimi in političnimi interesi, ki so osnovani na razmerju sile, konfliktih med različnimi tradicijami civilizacije, ideoloških in verskih tokov. ZSSR in druge socialistične države vršijo, in morejo vršiti, bistveno pomembno vlogo pri spreminjanju in preurejanju mednarodnega življenja. Zelo pomembna je tudi vloga naprednih dežel tretjega sveta, delavskega gibanja na Zahodu, demokratičnih sil v starem svetu, v ZDA in v drugih državah.

Vloga demokratične Evrope

Odločilno vlogo lahko prevzameta delavska in demokratično gibanje evropskega Zahoda in Evropa kot taka. Kriza, ki danes pretresa tako imenovano "Združeno Evropo", nas sili k odločnejšemu boju za perspektive zahodnoevropskega Zahoda, ki ne sme biti protiameriški in ne protisovjetski in ki mora biti pomemben činitelj miru in varnosti na vsej celinii in na svetu sploh; to pa zanika logiko nasprotujočih si strateških blokov, ki je posebno v Evropi zelo resna.

Zahodna Evropa mora vršiti pomembno vlogo pri razvoju odnosov med ZSSR, ZDA in tretjim svetom. Ne sme biti element motenj pri sovjetsko-ameriškem dialogu, biti mora protagonist odpravljanja blokove razdelitve.

Toda pred komunisti in delavci v kapitalistični Evropi stoji še druga važna naloga: koordinirati je treba boje delavcev in ljudskih sil proti multinacionalnim družbam, za družbene preureditve in za demokratični napredek. Delovati je treba za napredek zbliževanja in sporazumevanja med vsemi demokratičnimi in ljudskimi komponentami v Zahodni Evropi.

Za novo ureditev sveta

Boju za novo ureditev sveta se mora pridružiti tudi boj za nove oblike organizacije gospodarskega, družbenega in političnega življenja. Zahteva po spremembah v socialističnem smislu je vedno bolj občutena tako v državah tretjega sveta

kot v razvitih kapitalističnih državah. Številne države tretjega sveta iščejo na prednejše rešitve in nekatere so se odločile za socialistične izbire.

Toda tudi v kapitalističnih državah se mora spremeniti način razvoja. To je nujno ne le zaradi zmage socializma na velikem delu sveta - in ker so z razpadom kolonializma v veliki meri odpadle možnosti velikih tržišč - temveč zato, ker odnosi z državami tretjega sveta čedalje v manjši meri slonijo na starem sistemu neustreznih izmenjav.

Vsem temu bi moralo ustrezati pospeševanje globalne proizvodjalnosti. Vendar to onemogočajo strukture tržišča in državnega kapitalizma, v katerem prevladujejo monopoli in dobičkarstvo. Iz tega izhaja, da se na povečano povpraševanje odgovarja z višanjem cen, namesto, da bi pospeševali tehnični razvoj in znanstvene raziskave. Spričo tega naraščajoča inflacija povzroča recesijo in krize.

Problem socializma v zahodnih državah

V kapitalističnih državah se razvijajo degenerativni procesi in možne so tudi reakcionarne avanture, toda pojavljajo se tudi nove možnosti boja za preobrazbo v socialistični smeri. Osvobodilni procesi lahko izhajajo (to potrjuje tudi teža osvobodilnih gibanj v bivših kolonijah, po preobratu na Portugalskem) iz razvoja emancipacije dežel tretjega sveta. Prav ti procesi so bili med razlogi, ki so zbudili kompleksna in hrupna študentska gibanja v letih 1967-68, ki so soupadala (v Franciji in zlasti v Italiji) z veliki boji delavskega razreda.

Od tedaj dalje se v novih plasteh delovnega ljudstva utira prepričanje o nujnosti izhoda iz kapitalizma. V različnih oblikah in v različnem obsegu se razvija spreminjanje idej, ki na splošno postavljajo, kot alternativo, cilj socializma.

Tudi zato se ponovno postavlja potreba po preučitvi obstoječe socialistične družbe, izkušenj v raznih deželah tretjega sveta, katere poti v socializem ustrezajo in kakšen socializem je možno predvideti na Zahodu. Kaže se tudi potreba po preučitvi meddržavnih odnosov in gibanj, ki so različna, čeprav jih bistveno združijo skupne ideje.

Vemo zakaj in kako je socializem zmagal najprej v Rusiji in nato še v drugih nerazvitih državah, kjer so bile demokratične tradicije manj ukoreninjene kot so na Zahodu. To je ustvarilo vzorce za gospodarsko, politično in kulturno izgradnjo, ki niso taki, kot jih je predvidel Marx, ko je predvidel prehod k socializmu v stadiju razvitih proizvodjalnih sil in buržoazne demokracije. Socialistična izgradnja se je nadaljevala s silo, sredi groženj in agresij, po junaškem naporu in tudi za ceno napak in deformacij, na kar ne smemo pozabljati. Kljub temu se prav danes, bolj kot kdaj koli prej, vidi - zaradi krize kapitalizma in vloge socializma v svetu - kakšen je pomen in kakšna je stvarnost socialističnih držav.

težkimi 'zapuščinami' zadnjih faz buržoaznega gospodstva, a tudi z bogatimi tradicijami demokracije, kulture in družbene razčlenjenosti, ki predstavljajo izreden zgodovinski zaklad Zahoda. Lenin je dejal, da bo socializem dovršen tedaj, ko bo zgrajen v razvitih državah.

V zadnjih letih se je povečal komunistični vpliv na Zahodu. V nekaterih državah imajo komunistične partije množični značaj. Tudi v državah, kjer prevladujejo socialdemokratske tradicije, komunisti izboljšujejo svoje volilne rezultate in imajo čedalje večji vpliv v sindikatih in v delavskem gibanju. Toda marksistične misli prodirajo tudi po drugih kanalih, zlasti med mladino. Vzporredno s tem pa v raznih socialističnih in

socialdemokratskih strankah obstajajo sile različnih demokratičnih tradicij ali krščanskega izvora, ki bolj ali manj jasno postavljajo perspektivo odprave kapitalizma.

Možno je torej postopoma odpravljati ločitve, do katerih je prišlo v delavskem gibanju na Zahodu po zadnjih dveh svetovnih vojnah, možno je tudi razširiti konfrontacije in enotne akcije skupaj z drugimi političnimi in družbenimi silami.

Ta proces se razvija, sicer prepočasi, medtem ko kriza kapitalizma - ne le zaradi nevarnosti, ki jih povzroča temveč zaradi novih možnosti, ki jih odpira delavskemu gibanju - zahteva hitrejši razvoj in učinkovitejša načine, ne le v stikih in akcijah, iskanja izvirnih poti, ki morajo voditi k preobrazbam ter gradnji socialistične družbe na evropskem Zahodu.

desetletji, kljub raznovrstnim razbijaškim poskusom v obdobju levega centra je delavsko, ljudsko in napredno demokratično gibanje danes močnejše kot je bilo takoj po osvoboditvi. In močnejša je komunistična partija, tako po svojem vplivu kot po svoji politični teži, tako da je vprašanje, kako določiti z nami pozitivne odnose že prevladujoče vprašanje, kateremu se nobena resna politična sila ne more izogniti.

Odprta vprašanja

Veliki boji delavcev in mladine v letih 1968-69 so odprli pot ljudskemu napredovanju na gospodarskem in socialnem področju. Napredovanje KPI in uveljavitev PSIUP leta 1968, začetek iskanja in gradnje sindikalne enotnosti ter ustanovitve dežel so bila pomembna dejanja, sredi katerih je prišlo do simultane razbijanja prejšnjega ravnovesja na gospodarskem, političnem in socialnem področju. To pa je odprlo nova, težka vprašanja, na katera vodilne skupine in vlade niso znale ali niso hotele pravilno odgovoriti. Nasprotno, obnašanje, ki je sledilo razbitju (leta v letih 1968-69) je bilo navdahnjeno z iluzijo, da bo obvladalo prejšnje stanje. Vprašanje, ki ga niso mogli ali hoteli razumeti je bilo in je še vedno v tem, da je treba temeljito spremeniti gospodarsko politiko, postopoma a skladno spremeniti gospodarski mehanizem, družbeno ureditev in javno upravo. Toda to je zahtevalo in zahteva ne le korekten dialog s sindikati in z množičnimi demokratičnimi organizacijami, temveč tudi nov odnos med političnimi formacijami delavskega gibanja in delavcev. V bistvu bi morali delati resne in pozitivne račune s komunistično partijo.

O vprašanjih energetske krize

Ko je jeseni 1973 izbruhnila energetska kriza smo dejali, da ta predstavlja hudo neizgoda a tudi izredno priložnost. V resnici je tedaj velik del države dokazal, da je pripravljen sprejeti določene žrtve le če bo politično vodstvo znalo pristopiti na pot pravega gospodarskega razvoja.

Toda, kako so se vedle vladne in gospodarske sile? Po delnem priznanju hudih napak, ki so jih dotlej zagrešile, so stopile na pot kratkovidne politike konjunkturalnih ukrepov. Izvajale so tako politiko, ki je zvrčala teže krize na delavce in na revnejše sloje. V trenutku, ko je bil potreben vzajemen napor za premostitev krize, je bila država prisiljena pristopiti k spopadu, ki je trajal nekaj mesecev, k referendumu o razporoki. Demokratične sile in naša partija so morale žrtvovati mnogo energij za to, da so porazile pustolovske načrte povzročiteljev tega spopada.

Kakšne so perspektive prihodnosti Italije? Mi poudarjamo prepričanje (četudi je položaj prepojen z neznankami) da obstajajo pogoji, sile in volja za zagotovitev rešitve in preporoda. Toda opozoriti

Za pozitiven izhod iz krize

Značilnosti in izvor italijanske krize

Italija spada med tiste države, ki najbolj občutijo posledice krize svetovnega kapitalizma in kjer je zelo občutena potreba po radikalni preobrazbi družbe. Ta preobrazba je možna tako zaradi moči, idejne in politične usmeritve delavskega gibanja in komunistične partije, kakor tudi zaradi prisotnosti širokih ljudskih množic in razvite demokratične zavesti širokih plasti prebivalstva.

Zaradi boljšega poznavanja vzrokov hude krize je treba poznati tudi značilnosti buržoazne revolucije in zgodovinske hibe italijanskega kapitalizma, ki jih je fašizem še bolj povečal. Protifašistično odporništvo je preobrazilo značaj demokratične in ljudske revolucije ter nekatere osnove italijanske stvarnosti; ustvarilo je osnovo demokratične države.

Do tega je prišlo, ker so v boju za demokracijo in celo v vladnem zavezništvu sodelovale vse protifašistične sile, od komunistov in socialistov do katolikov. V enotnosti in z velikimi napori široke večine ljudstva je bila odprta možnost izgradnje nove in pravičnejše družbene ureditve. Toda razvoj italijanskega gospodarskega in političnega življenja se je zatem razvijal v drugačni smeri. Po letu 1947 se je gospodarstvo razvijalo na nezdravih osnovah, zavladal je demokristjanski sistem, prišlo je do zapletene usmeritve nacionalnega življenja. Ustvarjeni so bili pogoji za hudo nevarnost, ki se izraža tudi v sedanji krizi svetovnega kapitalizma.

Prišlo je do gospodarske ekspanzije. Industrijski razvoj so podpirali mednarodni in notranji činitelji. Že na samem začetku je razvoj dobil izkrivljen značaj. Ta razvoj je bil odvisen od mednarodnih dogodkov, ameriške podpore in podpore drugih kapitalističnih držav. Celi dve desetletji se je krepil na račun nizkih mezd in velikega izkoriščanja delavcev, izropavanja Juga in velikega dela kmetijstva.

Javne oblasti so se postavile v službo tega mehanizma razvoja s trošenjem tisočev milijard za neposredna ali posredna finansiranja industrije, brez slehernega selektivnega kriterija. Tisoči milijard so bili nakazani tistim infrastrukturnim, ki so jih predlagali najmočnejši monopolski krogi. Vse to je privedlo do hodih dilatacij, porazdeljevanja dobičkov, po drugi strani pa do neustreznih retribucij. Od tu izhaja velika "mezna džungla", ki nima primere v nobeni drugi državi.

Priznati moramo, da boj delavskega in demokratičnega gibanja proti tem pojavom ni bil dovolj učinkovit. Tudi napake so bile storjene. Toda poglavitno krivdo nosi režim, ki so ga zgradile vladajoče skupine in krščanska demokracija.

Na raznih mestih in tudi v vodilnih industrijskih krogih danes priznavajo, da je do okvare italijanskega gospodarstva prišlo zaradi velikih dobičkov, parazitizma, razširjenosti neproduktivnih sektorjev. Dejansko je ta okvara služila prav monopolom, ki so bili poglavitni dejavniki in koristniki take vrste gospodarskega razvoja, ki je doslej prevladovala v državi.

Povečana moč delavskega in demokratičnega gibanja

V vsem tem času so se nadaljevali boji delavskega gibanja in KPI proti akciji vladajočih gospodarskih skupin in proti vladam, ki so jih vodili demokristjani. Neštete so bitke na sindikalnem in gospodarskem področju, za demokracijo, mir in neodvisnost in proti imperializmu. Vsaki-krat, ko so reakcionarne sile skušale prizadeti temeljne pridobitve odporništva in ustavnega reda, so bile porazene. Kljub težavam in trenutnim neuspehom, kljub protiljudskim, protidelavskim in protikmečkim ofenzivam, diskriminaciji proti komunistom, ki so trajale več kot dve

moramo tudi na nevarnost. Država ima vtis, da jo je vodilni razred (ki ni bil sposoben, da bi predlagal perspektivne cilje) potisnil na rob. Od tu izhaja nezadovoljstvo, ki se širi v raznih slojih in ki ustvarja pojave zagrenjenosti in ogorčenja.

Boj za delavske zahteve in za obrambo demokracije

Kaj je treba storiti za odvrnitev nevarnosti, zaježitev propadanja in za prisop k obnavljanju demokracije?

Mi komunisti poudarjamo predvsem to, da se je treba boriti, da je treba izdelati in uresničevati načrte prenovitve in saniranja vsega nacionalnega življenja. Izhajamo sicer iz priznanja objektivnih dejstev gospodarske krize, toda ugotavljamo, da se znotraj te krize oblikuje in razvija odkrit razredni napad proti delavcem, proti sindikatom in proti ljudskemu gibanju. Vidni so manevri in atentati, ki izhajajo iz vrst najbolj pustošljivih skupin krščanske demokracije in socialne demokracije, fašistov in nekaterih drugih skupin. Cilj teh manevrov in atentatov je prevrniti ustavni režim. Jasno je, da ni mogoče zavrniti teh napadov brez odločne, široke mobilizacije delavskih množic in ljudskih sil. Boj za takojšnje rivendikacije je potreben predvsem za to, da se obvaruje zaposlitev ter izboljšajo dejanski dohodki delavcev in revnejših slojev kot so upokojenci.

Bitka utegne biti zelo težka, toda izogniti se je treba temu, da bi njena vsebina in oblika ustvarila ločitve med delavci in povzročila nerazumevanje pri ljudstvu.

Istočasno je bolj kot kdaj koli prej potrebno, da se ojači boj za obrambo

demokracije. Že pet let, odkar je bil izveden pokol na Trgu Fontana, je delavsko ljudsko in demokratično gibanje neprestano v boju proti vsem oblikam fašističnih in reakcionarnih manevrov.

Naša partija, je bila poglaviti pobudnik te mobilizacije in enotnih iniciativ. Zavrtni so bili prevratniški načrti, odkrite so bile politične odgovornosti. Antifašistična enotnost se je razširila in okrepila. Boj proti tem nevarnostim, ki še niso izginile, se vodi s širjenjem mobilizacije in z raznimi iniciativami za rešitev problemov države, za demokratizacijo in proti tujemu vmešavanju.

Nova etapa demokratične, antifašistične revolucije

Osvobodilna borba je ustvarila pogoje za izgradnjo nove državne ureditve, odprla je pot k napredku, toda danes je treba stopiti v novo etapo demokratične in protifašistične revolucije ter pozvati državljane, naj se združijo v boju za uresničitev napredka države. Nujno potreben je ustrezen razvojni program, ki naj ga uresničuje demokratična oblast. Velekapitalu in monopolu je treba odvzeti odločilno moč, ko jo danes še imajo. Pravilno zastavljen in uresničen program bo privedel k novim izhodiščem tudi podjetniškega sveta, odprl široko področje tudi zasebnim industrijskim in kmetijskim podjetjem ter stimuliral dejavnost na drugih področjih. Izgradnja pravičnejše ureditve se mora razvijati v duhu ustave in ob popolnem spoštovanju demokratičnih pravil, ki jih ustava določa.

Predlogi in cilji za novo politiko

Propad hladne vojne in zahteva po politiki miroljubnega sožitja

Iskanje in uveljavljanje italijanske zunanje politike, ki naj ustreza osnovni zahtevi po miru in neodvisnosti narodov in naj istočasno seveda brani državne interese, ne sme prezreti današnje mednarodne stvarnosti. Ni nam do tega, da bi si zamislili zunanjo politiko, ki bi bila popolna a neuresničljiva. Kljub temu pa biti realisti še ne pomeni pasivno sprejemati obstoječe pogoje in pogojevanja.

Po našem mnenju Italija sme in mora voditi novo zunanjo politiko, katere osnovne značilnosti bodo: zavzemanje za popuščanje napetosti, boj za svobodo in neodvisnost vseh narodov, neomajna pravica vsakega naroda in predvsem italijanskega, da svobodno izbere svojo politično prihodnost, zavzemanje za mednarodno sodelovanje. Zahtevamo torej aktivno in dinamično zunanjo politiko, ki naj se

poslužuje pozitivnih elementov mednarodnega položaja ter naj se protivi in zmanjšuje vpliv negativnih elementov.

Netočno poročanje dela italijanskega tiska je marsikoga zavedlo k miselnosti, da smo delno spremenili svojo osnovno oceno o atlantskem paktu in, še splošneje, delitve Evrope in dela sveta v sovražne si bloke. To ni res. Potrjujemo veljavnost naše ocene o nastanku atlantskega pakta in o načinu kako so ga izkoristile vlade ZDA in zahodne Evrope: atlantski pakt je bil eden od glavnih vzvodov imperalistične politike, s katero so hoteli razbiti mednarodno protifašistično solidarnost; potisniti v ozadje socialistične države; bil je orodje za razpihovanje hladne vojne in obnavljanja kapitalizma v posamznih državah kot se je na primer zgodilo v Italiji.

S to predpostavko, ki je bila potrebna predvsem zaradi jasnosti, ugotavljamo zelo pomembno dejstvo: v Italiji, v Evropi in v svetu delavske, socialdemokratske, demokratične in protifašistične sile soglašajo z našo zahtevo po premostitvi

kontrapoziciji, čeprav je njihova osnovna ocena o atlantskem paktu in odgovornosti za blokovsko politiko različna od naše.

V zadnjih letih je politika hladne vojne v krizi, ker so propadle nekatere predpostavke in ker so propadli nekateri njeni osnovni cilji. Hladna vojna je znatno upadla, če že ni povsem izginila, istočasno pa se je razvil proces popuščanja napetosti, ki je omogočil dosego pomembnih rezultatov.

Popuščanje napetosti in premostitev blokove politike

Jasno je, da bomo v Evropi lahko premostili blokovsko politiko je če se bo okrepil proces popuščanja napetosti na političnem in vojaškem področju in s pospeševanjem gospodarskega, znanstvenega in kulturnega sodelovanja. Če hočemo biti stvarni, ne smemo postavljati propada blokove politike kot osnovnega pogoja za popuščanje napetosti in miroljubno sožitje, pač pa kot posledico popuščanja napetosti.

Očitno je, da tako v Evropi kot v svetu obstaja vojaško-strateško ravnovesje med blokoma in predvsem med Sovjetsko zvezo in ZDA, s katerim moramo stvarno računati, če hočemo napredovati na poti popuščanja napetosti in nove mednarodne ureditve, ki naj zajamči mir in popolno neodvisnost vseh narodov. Tudi pogajanja za omejevanje tekmovanja v oboroževanju in za dejansko zmanjšanje oborožitve so osnovane na ohranjanju enakovrednega vojaškega potenciala. Prav zaradi tega na področjih kot je Evropa, kjer je blokovska delitev točno začrtana (kljub obstoju, ki je izrednega pomena, neuvrčenih držav, kot je Jugoslavija) ne moremo stvarno misliti, da bi posamezne države lahko enostransko izstopile iz enega ali drugega bloka.

Prav zaradi tega je za proces popuščanja napetosti nujno, da posamezne države v okviru enega in drugega pakta uveljavljajo samostojno pobudo za miroljubno sožitje in mednarodno sodelovanje. In to tako v okviru neposrednih stikov med vzhodnimi in zahodnimi narodi in državami kot tudi v okviru obstoječih zavezništva z zahtevo po politiki popuščanja napetosti, miroljubnega sožitja in mednarodnega sodelovanja.

Avtonomne pobude

Država kot je Italija ne more več odlašati s tako politiko avtonomnih pobud, kot jo mi predlagamo za vso zahodno Evropo.

Če ne postavljamo izhoda iz atlantskega pakta kot nujno predpostavko, to še ne pomeni, da se odpovedujemo razvoju političnih diplomatskih in gospodarskih odnosov, ki so nujno potrebni. Da to zahteva velika večina italijanskega pre-

bivalstva smo, med drugim, lahko ugotovili tudi med vojno v Vietnamu, ko so - kljub nasprotnemu stališču vlade - ljudske množice, vključno z delom sil vladne večine, podprle boj za svobodo in neodvisnost vietnamskega ljudstva. S to zahtevo je morala računati tudi vlada in to pojasnjuje zadaj je Italija edina zahodnoevropska država, ki ni priznala čilske fašistične hunte.

Okvir, v katerem Italija lahko uveljavlja svoje mednarodne pobude je zelo širok, zlasti še pričo mednarodne stvarnosti, čedalje močnejše soodvisnosti gospodarskih procesov in, v Evropi, spričo obstoja gospodarske skupnosti (EGS).

Italijansko gospodarstvo je odprto in zato ni pojmljivo, da bi Italija izstopila iz EGS; toda znotraj tega mednarodnega telesa moramo razviti pobudo za dejansko demokratizacijo vseh njegovih ustanov in za omejitve vseh nacionalnih in mednarodnih monopolov, ki delujejo v okviru EGS. Sočasno mora vlada v okviru EGS braniti italijanske državne interese, ki so bili doslej prevečkrat podvrženi koristim drugih.

Tako v okviru EGS kot z vzpostavitvijo neposrednih odnosov mora Italija razviti sodelovanje z vsemi državami, s katerimi, spričo komplementarnosti gospodarstev, lahko uspešno trguje. Take odnose mora razviti s socialističnimi državami, predvsem pa so te vezi potrebne s sredozemskimi in bližnjevzhodnimi državami.

Če torej gledamo na skup svetovnih gospodarskih vezi ugotovimo, da ima Italija znatne možnosti uveljavljanja avtonomne gospodarske politike, osnovane na samostojni zunanji politiki.

Zavrtni tuje vmešavanje in napad na državno suverenost

Če je mogoče in potrebno uveljaviti relativno neodvisnost v zunanji politiki, pa je neobhodno potrebno uveljaviti jo - in to brez vsakršnega popuščanja komurkoli - v notranji politiki. Jasno smo poudarili, da tudi po našem mnenju si italijanska vlada ne sme privoščiti enostranskih dejanj, ki bi rušile vojaško-strateško ravnovesje med atlantskim in varšavskim paktom, prav tako jasno in odločno pa zahtevamo pravico, da po načelih republiške ustave narod suvereno odloča o smernicah notranje politike, o parlamentarnih večinah in vladnih koalicijah, ki naj vodijo državo.

Na tem področju ne smemo dovoliti nobenega vmešavanja in pogojevanja od zunaj. Takšno bi moralo biti stališče vsake stranke in politične skupine, ki ima čut za nacionalni ponos. A ta čut je opešal. Ne le, da si niso upali upreti se tujemu pogojevanju, celo sklicevali so se na tuje vmešavanje, da so opravičevali konservativno in diskriminacijsko politiko, da bi branili svoje osebne in skupinske koristi. Temu pa je treba narediti konec in neomajno zahtevati, naj se neha vmešavanje tujih obveščevalnih služb v italijanske notranje zadeve.

Nov gospodarski razvoj

Spremeniti smernice gospodarske rasti

Težavni gospodarski in finčni položaj države je tudi za nas izhodišče, ko nakazujemo smernice novega načina gospodarskega razvoja.

Prvenstveni cilj je namreč preprečiti zaostritev krize, kajti morebitna zaostritev bi imela dramatične posledice za delavce in za bodočnost države.

Nabolj pereča vprašanja - ki jih moramo rešiti skupno - so zaježitev inflacije, skrčenje deficita plačilne bilance, obramba in višanja zaposlitvene ter proizvodne ravni v okviru politike, ki naj istočasno uveljavi potrebne konjunkturalne ukrepe in najnujnejše reforme.

To pa bomo lahko dosegli le z demokratičnim vodstvom, ki bo ob podpori in pobudah delavskih množic in demokratičnega javnega mnenja, odgovorno usmerjalo gospodarsko politiko: skratka nujna je politika demokratičnega načrtovanja.

Večletni načrti

V sedanjih fazi je prva naloga vseh političnih teles zasnovati in izvesti vrsto tesno povezanih ukrepov, ki naj bodo začetek večletnih razvojnih načrtov za temeljne gospodarske panoge. Gre predvsem za kmetijstvo, šolske in stanovanjske gradnje, prevoze, za katere je KPI že dela stvarne predloge.

Vsekakor specifični načrti za poseg v te panoge in, po možnosti, tudi v druge (kot je na primer vprašanje socialnega skrbstva) usmerjajo in vodijo notranje potrošno tržišče in preosnovo italijanske industrije, ki naj postane res konkurenčna tudi na svetovnih tržiščih.

Težka, vendar nujna naloga je priprava dolgoletnega energetskega načrta, ki naj vsebuje med drugim načrt za razvoj odnosov z državami proizvajalkami nafte in za uporabo novih energijskih virov.

Poleg tega predlagamo še novo usmeritev in omejitve na res nujne izdatke (večje za produktivne dejavnosti, manjše za neproduktivne) in kredite (z usmerjevanjem in z nadzorstvom nad bančnim poslovanjem, ki se mora uskladiti s smernicami državnega razvoja).

Demokratična politika gospodarskega razvoja mora na nov način reševati vprašanje zaposlitve, šole, zaposlovanja izobražencev, znanstvenega raziskovanja in mezdne lestvice.

To je verjetno najtežje in najbolj zapleteno vprašanje, saj je takojmenovana "mezna džungla", nedoslednosti in nesorazmerja med ravnmi osebnih dohodkov, ena najhujših plati splošne krize italijanske družbe. Mi trdimo, da je treba najprej podpreti zahteve delavcev, kmetov in dninarjev, da se raven njihovih prejemkov približa ravni ostalih slojev in kategorij. Vendar tudi ti imajo pravico do pozitivne politike, ki naj ovrednoti njihovo družbeno vlogo v okviru obnovljene javne uprave in ki naj za vsem delovnim ljudem poziti-

ven odgovor na vprašanja cen, tarif in nujne obrambe kupne moči njihovih plač.

Družbene spremembe, ki jih predlagamo zahtevajo korenito preosnovo in sanacijo javne uprave ter državnega aparata. Javnost zahteva takojšnje ukrepe, ki naj zajamčijo varnost demokratične države, in svobodo državljanov v trdni družbeni ureditvi, saniranje javne uprave in korenito preosnovo državnega aparata, da bo prožnejši in bolj cenen; uveljavi naj se splošno pravilo načela državljskih dolžnosti, spoštovanja javnih sredstev in demokratičnega nadzorstva.

Razkrojnevalne težnje lahko zaustavimo: na vseh področjih in na vseh ravneh lahko računamo na podporo močnih, poštenih, sposobnih in res demokratičnih sil.

Parlament, vojska, policija in sodstvo

Politični organi bodo lahko izpolnjevali svoje naloge la, če se bodo spremenili odnosi med njimi in če bo njihov ustroj znatno spremenjen.

Kar zadeva parlament se potrebne postopne spremembe, ki naj pospešijo tako zakonodajno kot nadzorno dejavnost.

Nekaj sprememb je potrebnih tudi v volilnem sistemu in v volilnem zakonu. V tem okviru je treba čimprej priznati volilno pravico 18-letnikom.

Ustanovitev dežel je pomenila velik korak naprej na poti demokratične decentralizacije države, nujno pa je, da država prizna deželam vse zakonodajne in politične pristojnosti, ki jim pritičejo, brez posegov, ki bi dušili njihovo avtonomijo.

Nujno je tudi nadaljevati na poti decentralizacije in priznati občinam pomembne odločbene in izvršne pristojnosti.

Občine pa se morajo razvejati v četrtne in rajonske svete, katerim bi lahko zaupali tudi upravo nekaterih socialnih služb.

Dejavnost oboroženih sil in njihov ustroj morata biti v skladu z ustavnimi načeli in v vse tesnejši povezavi z ljudstvom in njegovimi demokratičnimi organizacijami. Vojsko moramo rešiti pristranske instrumentalizacije z razkrikavanjem fašistične demagogije in porazom političnih spletkarjev, ki jo skušajo pritegniti k svojim strankarskim koristim. Poleg tega pa, spričo zaskrbljujočih odkritij o dejavnosti SID, menimo, da bi obveščevalno službo morali deliti na dva odseka: enega, ki bi bdela nad državno suverenostjo in neodvisnostjo in drugega, ki bi skrbel za obrambo demokratičnega ustroja pred napadi prevratnikov. Parlament mora biti periodično obveščen o delu obveščevalne službe.

Preosnovati je treba tudi policijo. Delavci in njihove organizacije morajo gledati z razumevanjem na dolžnosti ter na težko in nevarno delo policijskih agentov in podpreti njihove zahteve po boljših

prejemkih. Tudi njim gre priznati pravica do združevanja v sindikalne organizacije v skladu z njihovim ustrojem in dolžnostmi.

Nezaslišana in skrivnostna veriga fašističnih zločinov, naraščanje navadnega kriminala, ki pretresa javno mnenje, potiskajo v ospredje tudi vprašanje prava in sodstva. Na njuno delovanje sta negativno vplivala splošna usmeritev in družbeno - politično vzdušje, ki sta znatno okrnili veljavnost načela neodvisnosti sodstva. Mi še poudarjamo veljavnost in pomen tega načela, ko pribijamo, da gre sodnikovo odgovornost do ustanov tolmačiti kot dolžnost, da se pri tolmačenju napisanih in nenapisanih zakonov, drže ustavnih določil in njenih programskih načel. Politična oblast pa je dolžna omogočiti sodnikov delo v tem duhu s hitro in korenito preosnovo kazenskega in civilnega zakonika.

Načela uspešne politike preosnov

Napor za premostitev globoke krize italijanske družbe in pot do pravičnejše družbene ureditve zahtevata tudi ostro bitko na idejnem in moralnem področju. Vzporedno s krizo hegemonije starih vodilnih razredov mora že odslej nastajati

hegemonija delavskega razreda in delovnih ljudi.

Pretiranim osebnim in skupinskim egoističnim zahtevam moramo odgovoriti z uveljavljanjem vrednot kot je razredna solidarnost na državni in ljudski ravni, da bo imela skupna korist delovnih ljudi in države čedalje večjo težo. Bojujemo se za ovrednotenje dela in proti izkoriščanju in vsaki obliki dekvalifikacije, zavračamo pa stališča, ki zanikajo nujnost dela. Bojujemo se za korenito preosnovo šole, za organizacijo in usmeritev izobraževanja, vendar odločno zavračamo stališče tistih, ki omalovažujejo študij, angažiranost, hudo napor, ki je potreben za izobraževanje in dvigovanje osebne kulturne ravni. Zavzemamo se za neavtoritarne in proste družinske in moralne odnose, zavračamo pa vsakršno obliko popuščanja in ne odgovornosti v zakonskem, družinskem in družbenem življenju. Nujno je tudi, da narod osvoji nov čut nacionalnega dostojanstva in v tem okviru moralnega in intelektualnega preporoda. Za uveljavljanje novih vrednot bo morala šola opraviti še veliko nalogo.

Trdno smo prepričani, da morata marksistična miselnost in ideologija - v odprti konfrontaciji z drugimi miselnimi tokovi - dati čedalje večji prispevek analizi italijanske družbe, kritičnemu osvajanju in razvoju kulturnega, humanističnega in znanstvenega bogastva.

Za sporazum in sodelovanje velikih ljudskih sil

"Zgodovinski kompromis"

Razvoj italijanskega položaja, od prejšnjega kongresa do danes, je potrdil veljavnost in potrjuje aktualnost našega predloga o ustanovitvi vlade demokratičnega preokreta, osnovane na sporazumu in sodelovanju vseh ljudskih sil in še posebej tistih, ki se sklicujejo na komponente italijanske stvarnosti in zgodovine, t.j. na sporazumu in sodelovanju med komunisti, socialisti in katoliki. Naš predlog je naletel na določeno zanimanje, ki se je še povečalo po formuliranju "zgodovinskega kompromisa". Toda vlade, ki so si sledile v tem obdobju, so pokazale svojo nesposobnost za reševanje perečih problemov in so še bolj poglobile družbeno krizo.

Nujno je, da pride čimprej do uresničevanja demokratičnega preokreta. Razmere same to narekujejo in volja za to tudi obstaja, toda obstajajo tudi določene politične sile, ki zaradi kratkovidnosti ali sektaštva ostajajo v slepem krogu starih shem in starih formul.

Dejali smo in to ponavljamo, da se nam, kot partiji, ne mudi. Nujnost prihaja iz dejstva, kar so potrdili tudi dogodki zadnjih let, da odlaganje pristopa k demokratičnemu preokretu povzroča hudo škodo državi in ograža demokracijo.

"Zgodovinskega kompromisa" ne gre pojmovati samo kot predlog za ustanovi-

tev nove vlade ali kot predlog za ustanovitev nove večine v kateri bi bili tudi komunisti. To je samo en aspekt. Politika "zgodovinskega kompromisa" je mnogo več kot neka formula, kajti ta politika odpira nove metode akcije in političnih odnosov, ki s pospeševanjem reševanja nujnih problemov potiskajo naprej tudi stranke in vse demokratične sile, v predstavniških institucijah, na drugih mestih in v vsej državi, k iskanju medsebojnega razumevanja in sodelovanja.

V tej smeri je že prišlo do določenih premikov, do drugih, premikov, lahko pride v krajevnih voljenih skupščinah in na deželni ravni. Toda pri vsemu temu je bistvenega pomena dokončna premostitev predsodkov proti KPI. Premostitev teh predsodkov bi omogočila, da bi se tudi stiki med političnimi silami razvijali v popolnem spoštovanju pravil demokracije in v popolnem funkcioniranju demokratičnih institucij.

Odnosi s katoliškim svetom in kriza krščanske demokracije

Usoda demokratičnega režima in možnost prehoda k novemu političnemu vodstvu države sta v veliki meri odvisna od razvoja odnosov med silami leveice, zlasti med komunisti in socialisti, in od

usmeritve politike krščanske demokracije. Upoštevali smo in upoštevamo pravilno politiko v odnosih s katoliškim svetom. Pri tem ne gre le za odnose s krščansko demokracijo, kajti katoliško gibanje in cerkev imata svetovni značaj in na tej ravni se mora voditi določena politika delavskega gibanja. KPI je bila vselej občutljiva za dvostranske odnose med Italijo in Sv. sedežem. Tudi danes potrjuje to svoje stališče in ponovno pozivamo vlado, naj pristopi k resnim pogajanjem za revizijo konkordata.

Naše nenehno prizadevanje za določitev ozračja razumevanja in konvergenca s katoliškimi množicami, njihovimi organizacijami in ustanovami je že ustvarilo določene efekte za pridobitev delavskih razredov, za stvar demokracije in miru, preprečilo pa je nepopravljivo razdvojenost.

Medtem, ko vodimo razvejane politične in idejne akcije naproti celotnemu katoliškemu svetu pa se ne odpovedujemo iskanju pozitivnih odnosov z demokratičnimi strankami. Zaradi tega nas nekateri kritizirajo. Toda mi menimo, da je naša vizija o političnem razvoju v Italiji pravilna. Zato smo odklanjali in odklanjamo tudi danes tako usmeritev, ki bi menila, da je "narava" krščanske demokracije nespremenljiva, kajti krščanska demokracija je stranka globokih protislovij. Naše pobude morajo stremeti za tem, da se še bolj poveča teža ljudskih, protifašističnih, demokratičnih in unitarističnih komponent v notranjosti krščanske demokracije in okoli nje, zato da se zmanjša teža najbolj konservativnih, ozkosrčnih in hujskaških skupin. Od prevladanja ene ali druge usmeritve odvisi notranja dialektika krščanske demokracije in tudi način razvoja v državi. Od tu izhajajo naše naloge. Za nas je bistvenega pomena akcija med množicami, zato moramo nadaljevati odločno in čvrsto politiko do krščanske demokracije in katoliškega sveta. Zavrniti moramo poskuse in pozive k drugačni politiki, ki bi utegnili koristiti igri tistih, ki hočejo blokirati pozitiven razvoj, ki se je začel in se nadaljuje, čeprav v omejenem obsegu in v protislovjih.

Za širšo enotnost delavskega gibanja

Razvoj učinkovite akcije dveh velikih strank italijanske leveice, razvoj odnosov med komunisti in socialisti, predstavlja pomemben doprinos k napredovanju vseh prenovitvenih procesov, vstevši tistih, ki so potrebni in možni v katoliškem svetu in v sami krščanski demokraciji. To je tako bistveno važno kot skupna obveza socialistov in komunistov, da odpirajo pot, ki vodi k preobrazbi družbe v socialistični smeri.

Mi nismo zanemarjali ali podcenjevali tega vprašanja niti tedaj, ko smo dejali, da ne more biti odločilno to, če leve sile dosežejo 51% glasov.

Poudarjamo, da premik sil v korist leveice - konkretne primere v tem smislu že imamo - predstavlja enega izmed važnih pogojev za spremembe pri usmeritvah in v kolokaciji krščanske demokracije.

Menimo, da je prišel čas, tako za nas kot za socialiste, da sprožimo odkrito in prosto diskusijo o odnosih med obema strankama, da omogočimo večjo politično in idejno enotnost italijanskega delavskega razreda, v raznolikosti in popolni avtonomiji obeh strank.

Za širšo dimenzijo politike zavezništva

Razviti in poglobiti je treba enotnost, ki naj se razširi v vseh družbenih slojih. Sprožiti je treba pobude in boje, ki bodo utrdili enotnost delavcev, dvignili raven organiziranja ljudskih množic, razširili in utrdili zavezništva z delavskim razredom. Splošen cilj je jasen: preprečiti je treba širjenje baze in sile desnice. Ta baza in sila se mora vedno bolj zmanjševati. Nove dele prebivalstva je treba usmerjati na demokratične in levičarske pozicije.

Pozitiven razvoj je bil uresničen v usmeritvah obrtnikov, kmetov, trgovcev ter malih in srednjih industrijcev. Toda obstajajo še velike možnosti za nadaljnje korake na vseh teh področjih.

V politiki zavezništva z delavskim razredom se mora izražati sposobnost za spoprijeme z velikimi problemi ne le gospodarskega in družbenega značaja temveč tudi s problemi omikanega in demokratičnega razvoja v državi, za katero se zanima velik del prebivalstva.

Vloga enotnih sindikatov

Napredek ki je bil dosežen v zadnjih letih na poti enotnosti in avtonomije sindikalnega gibanja, ter v bojih za splošne cilje gospodarskega razvoja in družbenih preosnov, je odločilnega pomena za trdnost italijanskega demokratičnega režima in predstavlja eno od najpomembnejših jamstev za prihodnost. Toda ugotoviti moramo, da je akcija sindikalnega gibanja trenutno v težavah, ki so posledica objektivnih dejstev, zaostritve gospodarske in socialne krize ter njenih posledic.

V določeni meri je sicer naravno, da se v obdobju, kakršno je današnje, pojavijo razni pritiski, ki bi sindikalno gibanje lahko speljali na kriva pota, do hudih porazov na enem ali drugem področju, v eni ali drugi bitki, v izolacijo, odjugo ali v ločitve. Pojavljajo se odkriti razbijaški poskusi ozkih skupin, ki nimajo vpliva pri delavskih množicah. Toda obstajajo tudi drugačna stališča tako imenovanih "zmernežev", ki delajo na tem, da bi zmanjšali borbenost delavcev in dosegli, da bi se borbi tudi odpovedali. Obstajajo tudi korporativni pritiski, ki težijo za tem, da bi omejili sindikalno dejavnost samo na zahteve posameznih kategorij ali skupin in brez upoštevanja splošnih interesov celotnega delavskega gibanja. Obstajajo tudi pritiski ekstremističnega značaja, ki tudi tedaj, ko niso sad manevrov proti enotnosti ali pustolovstva skupin izven delavskega gibanja, ponavljajo v bistvu primere tistih sindikatov v drugih

državah, ki ne predlagajo niti zahteve po napredovanju razvoja stvarne preobrazbe družbe in ne sprememb, ki so potrebne v odnosih med družbenimi razredi. Na tak način se skuša potisniti delavske sloje v smer nedosegljivih ciljev ali osvojiti oblike bojev, ki peljejo v osamljenost, odpirajo pot proovkacijam in so obsojene na poraz.

Mi smo prepričani, da italijansko sindikalno gibanje, ki je zelo močno in zrelo, lahko premosti te težave in zalezovanje. Moč italijanskega sindikalnega gibanja je v množičnosti bojev, v konkretnosti svojih ciljev ter v njegovi povezanosti z interesi in pričakovanji velike večine delovnih ljudi. Ne gre za vprašanje bojev in niti za

stopnjo njihove ostrine. Boji se morajo voditi in tudi če so težki, treba jih je odločno nadaljevati. Bistvenega pomena je definicija pravih in uresničljivih ciljev, izogibanje slehernemu osamljenju; bistveno važno je tudi zavzemanje za enotnost delavskih in ljudskih sil.

Naloga vsega delavskega gibanja je, da osami in zaustavi "zmerneže", korporativne in ekstremistične pritiske, ki bi lahko škodovali splošni stvari delavskega gibanja. Menimo, da je koristno in tudi neizbežno, da se debata razvija na raznih straneh sindikalnega gibanja. Potrebno je, da se to debato v vseh primerih vodi z duhom enotnosti in zato da se utrdi enotnost.

Kongresi naših sekcij

Nabrežina

V soboto, 15. t.m., se je vršil v Nabrežini kongres tamkajšnje občinske sekcije KPI. Udeležba članov in simpatizerjev je bila precejšnja, kar pomeni, da se stranka v tem kraju drepri ter da vzbuja vedno večje zanimanje še posebno v krajih, ki so naseljeni z italijanskim prebivalstvom. Po daljšem uvodnem poročilu političnega tajnika sekcije prof. Depanherja se je razvila zanimiva diskusija, v kateri so obravnavali prevsem občinsko in krajevno problematiko. Govorili so tovariši: Dario Fonzar, Mario Fragiaco, Alojz Markovic, Ado Slavec, Rudi Grgič, prof. Biasi-Tomatis, Alojz Rogelja, Zorka Legiša, prof. Monfalcon, poslanec Albin Škerk in še nekateri drugi.

Kongresa sta se udeležila tudi predstavnika socialistične stranke tov. Colja in Caldi. Navzoč je bil tudi socialdemokrat Zanevra, odbornik nabrežinske občine; Miloš Budin, predstavnik zgoniške sekcije KPI; Germano Švara, predstavnik dolinske sekcije KPI in prof. Boris Iskra, predstavnik pokrajinske kontrolne komisije KPI.

Po dolgi in plodni razpravi ter po izvolitvi novih sekcijskih organonov in delegatov za pokrajinski kongres, je bila soglasno odobrena naslednja resolucija:

"Sekcija KPI za občino Devin-Nabrežina, zbrana na kongresu, dne 15.2.1975, sprejme in odobrava uvodno poročilo ter podčrtuje velik prispevek, ki ga nudi partijski liniji Berlinguerjevo poročilo CK KPI. Kongres opozarja partijo zlasti na sledeča vprašanja:

1. Boj proti fašizmu na vseh ravneh, za popolno in hitro odkritje vseh prevratniških poskusov;

2. Boj za popolno priznanje vseh narodnostnih pravic Slovincem, ki jih predvidevajo republiška ustava in mednarodni sporazumi;

3. Zavzemanje za drugačno teritorialno politiko in za gospodarski in demokratični razvoj naše občine.

V teku razprave je prišla do izraza želja po enotnih proslav ob tridesetletnici osvoboditve.

Kongres vabi tovariše, naj se zavzamejo za to, da bo partija dobila ustrezne prostore. Vzporedno s tem pa je potrebno voditi akcijo za to, da bodo na voljo prebivalstvu tudi ustrezni prostori za razvijanje kulturne in rekreativne dejavnosti.

Upostevajoč rast stranke ter obnovo njenih kadrov, kongres smatra za nujno in potrebno voditi nenehno akcijo, usmerjeno v naselja, kjer prebivajo Istrani, med katerimi se opaža znake nestrpnosti napram voditeljem krščanske demokracije.

Kongres poziva že sedaj tovariše, naj se zavzamejo za skorajšnje občinske volitve, ki morajo nuditi priložnost za preokret v občini Devin-Nabrežina, ki naj privede do uprave, sloneče na najširši demokratični in antifašistični osnovi".

N.O.

Opčine

V torek, 18. t.m. so imeli openski komunisti svoj kongres. Sekcijski tajnik Dolfi Wilhelm je na njem obširno govoril o osnovnih političnih smernicah KPI in o delu, ki ga je doslej opravila sekcija. Poudaril je predvsem pomen predloga o ustvarjanju enotne demokratične fronte, ki naj pripelje italijansko državo iz sedanjih krize v bistveno spremenjenih pogojih. Podčrtal je tudi, da je v tem okviru pravilna strategija iskanja "zgodovinskega kompromisa", t.j. zavezništva komunistov, socialistov in katoličanov, na temelju programa demokratizacije države in reform v gospodarstvu, kulturi in na socialnem področju. Gre, tako je poudaril govornik, za tako demokratizacijo, ki naj dejansko izvaja določila republiške ustave in spremeni Italijo v naprednem duhu.

Ko je Wilhelm govoril o vprašanjih Slovincem, je med drugim dejal, da pravice Slovincem v Italiji spadajo v program, ki so ga vse demokratične sile dolžne uresničiti. Ko pa je obravnaval konkretno krajevno problematiko, je med drugim navedel pozitivne rezultate in odprtost zavezništva pri nedavnih volitvah šolskih svetov, ko je naprednim silam uspelo, tudi s pomočjo nekaterih katoličanov, razbiti

konservativni monopol v naseljih ezulov.

Na kongresu je govoril tudi predstavnik pokrajinskega vodstva partije Stojan Spetič. Dobršen del svojega govora je posvetil vprašanju boja za pravice Slovencev. Med drugim je dejal, da komunistična partija daje pobudo za skupno peticijo, ki naj, med drugim, mobilizira poleg Slovencev tudi demokratične Italijane in naj "izmeri pulz" stopnji antifašistične in kulturne zrelosti prebivalstva naše dežele.

Tov. Spetič je govoril tudi o pomenu odprte meje s Slovenijo in Jugoslavijo in o koristih, ki jih ta odprtost prinaša tako italijanskim kot jugoslovanskim državljanom. Poudaril je, da smo Slovenci glede svojih zahtev v bistvu enotni, vendar pa moramo v praksi okrepiti stike med komunisti, socialisti in pristaši Slov. skupnosti. S to problematiko moramo prodrati tudi med širšo italijansko javnost ter premostiti zapreke, ki jih danes postavlja jo demokristjanski voditelji in druge konservativne sile.

Dolina

V soboto 22. februarja se je vršil v Dolini kongres sekcije KPI za občino Dolina.

Ker je poročilo tov. Berlinguerja obširno in ga zato mnogi naši preprosti ljudje niso utegnili prebrati je odbor sekcije sklical po posameznih vaseh celične kongrese, z namenom, da se tovarišem oriše in raztolmači glavne točke poročila tajnika, da se pregleda politično stanje v posameznih vaseh, stanje partijske organizacije, ter izvoli nova vodstva celic. Udeležba je bila različna; razprava, v katero je posegla večina prisotnih, pa je bila povsod resna, kritična in samokritična. Logično sintezo te diskusije je opravil sobotni sekcijski kongres, ki je bil odprt tudi nečlanom.

Kot gostje so bili na kongresu predstavniki osnovne organizacije ZKJ iz Kozine, ter občinski predstavniki PSI in Slovenske Skupnosti.

Uvodno poročilo je podal tajnik sekcije Švara. Po podrobnem orisu mednarodne in državne situacije je prešel na deželo, ki ima posebni statut zaradi prisotnosti Slovencev, ter na tržaško in občinsko stvarnost. Odločno je obsodil

širjenje naftnega pristanišča ki nas dvakrat prizadene: najprej, ko hromi tržaško gospodarstvo, nato pa še z razlaščenjem. Sledil je pregled političnih sil v naši občini in v občinskem svetu. Sodelovanje s socialisti je dobro, saj že dolgo skupno vodimo občinsko upravo. Slabi so odnosi s KD, ki vodi v naši občini demagoško politiko, glasuje proti vsem sklepom občinske uprave neglede na njihovo vsebino; poleg tega sama ne predlaga nič stvarnega. Še slabši so odnosi s socialdemokrati, ki pri nas niso ne socialni ne demokrati: s pritiskom na naše občane, ki so zaposleni v čistilnici so dosegli, da so nekateri podpisali njihovo volilno listo; popolnoma pa so se diskreditirali s tem, da so zapustili dvorano, ko sta tov. Lovriha in predstavnik Slovenske Skupnosti spregovorila v slovenščini, da o raznih škandalih, ki so sledili ne govorimo. Pozitivna pa je ocena spremembe v Slovenski Skupnosti, ki zadnje čase vodi v občinskem svetu konstruktivnejšo politiko.

Sledili so pozdravi gostov nakar se je začela diskusija. Govorniki so v glavnem obravnavali kako bi se dalo angažirati mladino, italijansko govoreče občane, ženske, kako okrepiti partijsko organizacijo. Obravnavali so tudi krajevne gospodarske probleme. Analizirane so bile pomanjkljivosti in dani stvarni predlogi.

Na zaključku je sekcija proslavila petindvajsetletnico županovanja tov. Dušana Lovrihe. Tovariši so mu podarili

lepo umetniško sliko, delo slikarja Palčiča.

Udeleženci kongresa so čestitali tudi tov. Edvinu Šyabu, ki je prejel odličje Svobode.

S.S.

Kongres celice v Boljuncu

Dne 3. februarja se je vršil v srenjski hiši v Boljuncu kongres vaše celice KPI. Poročilo o situaciji v naši družbi je podal sekretar celice tovariš Milan Kuret. Polega zunanje politike je Kuret poudaril vlogo, ki jo ima v tem trenutku KPI v državi. Poglobil je povezovanje z naprednimi katoliškimi krogi. Med drugim je rekel: "Ustvariti moramo pri množicah pravi duh skupnosti, enotnosti in predvsem duh socializma. Za dosego te enotne fronte, pa se moramo čim več povezovati tudi z naprednimi katoliškimi množicami... S tem hočemo utrditi napredek in izolirati ter onemogočiti protiljudske desničarske kroge".

V svojem poročilu je tov. Kuret omenil tudi bitko, ki jo vodijo koroški Slovenci za uveljavitev dvojezičnosti. Poudaril je vlogo KP Avstrije in ji zaželel v imenu kongresa uspeh na deželnih volitvah. Ko je zaključil analizo o fašističnem delovanju v državi in v naši pokrajini, in omenil razne škandale, ki se dogajajo v tržaškem občinskem svetu, je prešel na problematiko občine, sekcije in celice. Dejal je: "Sekcija kot taka ne more živeti, če ne živijo in delujejo celice, ki so po naših vaseh..."

Po izčrpnem poročilu se je razvila pestra diskusija. Tov. Ota je govoril o občinskem programu. "Celica mora izdelati volilni program, predlagati nove kandidate za občinski svet". Tov. Žerjal je poglobil problem kadrovanja, tov. Glavina pa se je dotaknil problema fašističnih tolpe po naših krajih.

Po diskusiji je tov. Kuret povzel zaključke in sklepe. Nato je prevzel besedo sekcijski sekretar tov. Švara, ki je pohvalil celico in njeno vodstvo in orisal nekatere trenutne probleme.

Potrjeno je bilo prejšnje vodstvo in dodanih je bilo še nekaj novih članov, na čelu celice pa ostane še v naprej tov. Kuret.

Brest

Deželne volitve na Koroškem

Napredni Slovenci bodo volili KPA

V avstrijskem listu "Volks Wille" je bil objavljen naslednji članek tov. Mirka Messnerja:

"Navezali smo se na ÖVP (avstrijska ljudska stranka t.j. krščanska demokracija; pripis našega uredništva), pa smo bili ogoljufani. Vrgli smo se v naročje SPÖ (avstrijske socialistične stranke t.j. socialna demokracija; pripis našega uredništva), ker smo mislili, da je to socialistična stranka. Dolgo je trajalo, preden smo spoznali, da s socializmom nima kaj opraviti. Zdaj pa, ko smo se končno ločili od teh dveh strank, bi naj zaupali spet kakšni večinski stranki, tokrat pač KPA?" (komunistični partiji Avstrije; pripis našega uredništva) - Tako se sprašuje danes mnogo koroških Slovencev, ki jih je razočarala nemško-nacionalistična politika dveh velikih strank. Upravičene predsodke, ki so se jih nabrali v konfrontaciji s politiko ÖVP in SPÖ, pa kar avtomatično prenesejo na KPA.

To je seveda huda zabloda. KPA namreč ni ena izmed nekaterih "večinskih" strank, temveč je edina stranka v Avstriji, ki zastopa interese delovnih ljudi - v nasprotju k ÖVP, ki je stranka industrijskega in agrarnega velekapitala ter v nasprotju k SPÖ, ki drži delavstvo na vajetih, da se ne bi uprlo izkoriščanju avstrijskih in mednarodnih monopolov. Ker je KPA stranka delovnega ljudstva, se zavzema in se bori za interese nemško govorečega in slovenskega delovnega človeka, saj je njuna usoda ista, saj so njuni tlačitelji isti. Kar pa se tiče zahteve po narodni enakopravnosti, po izpolnitvi člena 7, je zadeva ta: za komunistično partijo to ni samo pravica njenih slovenskih članov, temveč stvar in pravica cele avstrijske KP - boj za izpolnitev člena 7 in za mirno sožitje na osnovi popolne narodne enakopravnosti je zapisan v akcijskem programu 22. partijskega kongresa.

KPA torej nikakor ni "večinska stranka" v smislu meščanskih ali pomeščanih strank. Njen antifašistično-patriotični značaj gradi na internacionalistični osnovi. Ta osnova se prikazuje tudi v dejstvu, da je postavila KPA prav v času silne protislovenske gonje koroškega Slovence na drugo mesto kandidatne liste.

Nekateri goreči antikomunisti razglajajo nič kaj novo "modrost", da je KPA samo zaradi tega postavila Slovence na drugo mesto, da bi dobila "več glasov". No, prvič je tako, da to noben greh ni, če se tudi KPA poteguje za glasove, drugič bi pa KPA po tej logiki bila bolj pametna, če nobenega Slovence ne bi postavljala na listo in bi napravila tako kot SPÖ pred kratkim, ko je skrbno zbrisala vsako še tako medlo slovensko sled iz svoje kandidatne liste - v upanju, da bo pridobila več protislovenskih glasov. Seveda - če na drugi strani KPA dejansko ne bi imela Slovence na drugem mestu, bi isti goreči antikomunisti zmagoslavno ugotavljali, da je pač "tipično" za KPA, kako se skuša izviti iz nacionalistične zagate; prav tako "tipično" bi bilo kot je "tipično", da je postavila Slovence na drugo mesto. Kar bolj bi naredila, na vsak način bi bilo "tipično". Zares zabita antikomunistična kvanta!

Če smo torej ugotovili, da KPA ni "večinska stranka" kakor so druge, potem se lahko z malo bolj razčiščenimi pojmi lotimo drugega predsodka: s podporo komunistični partiji bi spet zaupali neki "tuji" sili. Tudi ta predsodek je prenešen iz izkušenj z ÖVP in SPÖ. Saj sta ti dve stalno izvajali demokratične interese slovenskega ljudstva, medtem, ko ju je velik del koroških Slovencev neomajno in slepo podpiral. Kako pa se je zadržala KPA v tem odboju? Velik del koroških Slovencev je ni podpiral, in vendar je dosledno in stalno branila demokratične pravice naše manjšine - branila jih je proti politiki SPÖ in ÖVP, s

katerimi sta bili povezani slovenski osrednji organizaciji. Kakšna "tuja" sila torej? Ne samo, da združuje v svojih vrstah nemško govoreče in slovenske člaprašanju čela 7. To dejstvo je postalo predvsem v zadnjih letih, ko se je nemško-nacionalistična gonja ojačila, tako očitno, da se je treba vprašati, kaj ne, dokazuje KPA v politični praksi dovolj jasno svojo demokratično načelnost v pravzaprav v resnici tiči za predsodkom proti komunistični partiji? Da ni "večinska" v smislu meščanskih strank in da je neomajno za dosledno izpolnitev člena 7, je jasno vsakemu koroškemu Slovencu, ki ni slep in zna razločevati črno od belega.

V resnici je stvar precej enostavna: za predsodkom proti KPA tiči v prvi vrsti vpliv antikomunistične miselnosti, ki jo razširjajo meščanske stranke in SPÖ, njihovi listi ter vsa sredstva obveščanja in vzgoje v avstrijski družbi. V stavku: "Ločili smo se od meščanskih strank, zdaj bi pa naj zaupali KPA?" se ne zrcali samo razočaranost nad ÖVP in SPÖ ter obsodba njune politike, temveč istočasno tudi velika in usodna odvisnost od ideologije teh dveh strank; se zrcali torej dejstvo, da se človek v resnici še ni ločil od meščanskih strank, temveč ga imata slej ko prej pod kontrolo, ker sta ga privezali z verigami antikomunistične miselnosti. Skrajni čas je, da bomo koroški Slovenci odvrgli tudi te - odločilne - vezi s strankama, ki služita velekapitalu in reakciji in podpirata šovinistične protislovenske sile na vseh področjih družbenega življenja. Čas je, da bomo tudi koroški Slovenci podprli edino socialistično alternativo v avstrijski družbi, ki ima v svojem programu boj za demokratične pravice slovenske manjšine in ga lahko temu boju edina pokaže realno perspektivo, ker ga povezuje z bojem za splošni družbeni napredek in za socializem!

Primorska poje '75

Letošnja revija *Primorska poje*, ki se bo začela dne 9. marca, zaključila pa dne 10. aprila, bo tako po številu nastopov kot po svojem pomenu presegla vse prejšnje revije. Kraji, ki so bili izbrani za to revijo so: Cerkno (nedelja, 9. marca ob 16. uri), Postojna (petek, 14. marca ob 20. uri), Korošci (Sv. Barbara pri Miljah), nedelja, 16. marca ob 16. uri, Koper (sobota, 22. marca ob 20. uri), Prvačina (nedelja, 23. marca ob 16. uri), Komen (nedelja, 30. marca ob 16. uri), Trst (sobota, 5. aprila ob 20. uri) in Gorica (četrtek, 10. aprila ob 20.30).

Pevski zbori iz naše dežele bodo nastopili v naslednjih krajih:

Cerkno: Tržaški partizanski zbor in moški zbor Valentin Vodnik iz Doline; Postojna: moški zbor Oton Župančič iz Štandreža; Korošci: moški zbor Jezero iz Doberdoba, moški zbor Tabor z Opčin in moški zbor Igo Gruden iz Nabrežine; Koper: moški zbor Kras iz Dola-Poljan, moški zbor Fran Venturini od Domja,

mešani zbor Primorec iz Trebč in moški zbor Valentin Vodnik iz Doline (letos bo nastopil na dveh revijah); Prvačina: Krminski slovenski oktet, Plesivo in moški zbor iz Štavra pri Gorici (oba prvič nastopata na reviji *Primorska poje*), mešani zbor Slovenec iz Boršta in moški zbor Vasilj Mirk s Proseka-Kontovela; Komen: moški zbor Vesna iz Križa in mladinski mešani zbor Rdeča zvezda iz Saleža; Trst (Kulturni dom): Dekliški zbor iz Devina, mešani zbor France Prešeren iz Boljunca, moški zbor Mirko Filej iz Gorice, moški zbor Igo Gruden iz Nabrežine (nastopil bo na dveh prireditvah); predvideno je, da bo v tržaškem Kulturnem domu nastopil tudi en zbor iz Slovenske Benečije, mešani zbor Podjuna iz Železne Kaplje na Koroškem pa je že potrdil svoj nastop; Gorica: Sovodenjski nonet, moški zbor Fantje izpod Grmade, ženski zbor prosvetnega društva Oton Župančič iz Štandreža (ki bo prvič nastopil) in Tržaški oktet.

Krožek Pinko Tomažič v Trstu je pred kratkim organiziral "večer solidarnosti s koroškimi Slovenci". Govoril je tovariš Mirko Messner iz Celovca. Na zaključku "večera" je nastopil pevski zbor Vesna iz Križa, ki ga vodi Frančko Žerjav. Zanimivo predavanje tov. Messnerja bomo skušali objaviti v eni izmed prihodnjih števil (danes nam prostor, žal, tega ni dopuščal).

Protest športnikov

Slovenski športniki se zavedajo, da pripadajo slovenski narodni skupnosti v Italiji. To so nazorno pokazali na nedavnem nogometnem srečanju druge amaterske lige, ko je bil v Bazovici derbi med domačo Zarjo in proseškim Primorjem. Pred odhodom na igrišče je namreč sodnik Pizzamiglio iz Krmina poklical k sebi igralce in jim "svetoval", naj se na igrišču med tekmo ne poslužujejo slovenskega jezika, kajti v nasprotnem primeru jih bo uradno opomnil ali celo izključil. Slovenski nogometaši so na taka sodnikova izvajanja ostro reagirali in zahtevali, naj takoj prekliče svoje izjave.

Nastop slovenskih športnikov je nadvse hvale vreden, saj si ni mogoče predstavljati, kako si letos, ko praznujemo tridesetletnico osvoboditve izpod nacifašizma, nekateri sploh upajo kaj takega misliti. V zvezi s tem je reagiralo tudi Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, katerega članici sta tudi Zarja in Primorje ter je naslovilo na deželno nogometno zvezo protest in zahtevo za takojšen sestanek s predstavniki Italijanske nogometne zveze.

Do takih izgovorov nogometnih sodnikov je že večkrat prišlo, saj ni redek primer, ko slovenskim nogometnim društvom "svetuje", naj govorijo na igriščih v italijanščini, češ da v nasprotnem primeru vodje srečanj ne morejo razumeti pogovora med igralci, ki bi lahko v slovenskem jeziku (sodnikom nerazumljivem) preklinjali sodnika! Pogosti pa so tudi primeri, ko se zatrjuje, da je treba pred tekmo pozdravljati le z uradnim (?) "Hip, hip hurra", ne obvelja pa slovenski trikratni "Zdravo!".

R.P.

Anton Križmančič

Boleče je odjeknila vest, da je med prometno nezgodo, ki se je zgodila prejšnji teden blizu Postojne, preminil tovariš Anton Križmančič iz Lonjerja.

Pokojni je bil zaveden in do nedavnega aktiven tovariš. Deloval je predvsem na sindikalnem področju, zlasti med upokojenci.

Tovariša Križmančiča bomo ohranili v trajnem spominu. Žalujemo svojcem izrekajo tovariši in prijatelji globoko sožalje, kateremu se pridružuje tudi uredniški odbor našega glasila.

Zanimiva pobuda krožka Pinko Tomažič

Brecht je aktualen

V četrtek 13.2.1975 je krožek za družbene in politične vede "Pinko Tomažič" v sodelovanju s Slovenskim amaterskim gledališčem priredil na sedežu p.d. "I. Cankar" zanimivo iniciativo. SAG je prikazalo Brechtovo igro za pouk "Izjema in pravilo" številni publiki. Igro sta predstavila Mario Uršič, član SSG, in Sergej Verč, ki igro tudi režira. Po predstavi je sledila zanimiva diskusija, ki se je razvijala vsestransko. Epilog diskusije je bila kratka intervencija tovariša Markoviča, ki je poudaril pomen, ki ga imajo take odrske uprizoritve še posebno v amaterskih skupinah. S tem seveda ne zanika važnega poslanstva SSG.

Za SAG je bila to velika preizkušnja, kajti kljub natolcevanju nekaterih, da bo igra pretežno razumljiva za preprostega človeka, da je izbira tega dela zgrešena, je ta večer jasno pokazal, da je Brecht zelo aktualen, razumljiv in da je potrebno, da ga vsi spoznavajo, predvsem pa tisti ki ga v svoji ozkosti verjetno nočejo razumeti in ga zato ne "priporočajo" amaterskim skupinam.

B.K.

Konferenca o problemih slovenske manjšine

(Nadaljevanje z 2. strani)

Benečiji, o delu velikega beneškega rodo-ljuba Ivana Trinka ter obžaloval, da so beneški Slovenci še vedno nimajo pravic, ki bi jih po republiški ustavi, ki je sad protifašističnega odporništva, morali imeti.

Na konferenci so govorili tudi: predsednik deželnega odbora ANPI Vincenti, urednik lista Novi Matajur Izidor Predan, deželni svetovalec KPI Magrin, namestnik deželnega tajnika KPI Baracetti in arhitekt Simoniti, zaključke konference pa je povzel poslanec Mario Lizzero, ki je med drugim poudaril, da je pobuda videmske federacije KPI uspela, za kar gre zahvala prirediteljem in vsem, ki so pri tej pobudi sodelovali. Poudaril je tudi, da je treba zastaviti vse sile predvsem za to, da se zaustavi raznarodovanje, da se v ljudeh samih okrepi narodnostna zavest; da je treba vzporedno s tem iskati široko podporo pobudam na zakonodajni ravni, predvsem pobudi za odobritev zakona o zaščiti slovenske manjšine v vsej deželi Furlaniji-Juljski krajini; za dodelitev sredstev, ki jih nujno potrebujejo manjšinske kulturne in druge inštitucije itd. Poslanec Lizzero je še povedal, da bo videmska federacija KPI izdelala poseben dokument o manjšinskih vprašanjih.

ČESTITKE

Tovariš Alojz Markovic - Zvonko bo dne 27. t.m. slavil svoj 60. rojstni dan.

Tržaška federacija in nabrežinska sekcija KPI in DELO pošiljajo slavljenju iskrene čestitke in pozdrave.

STALNO SLOVENSKO
GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

LUIGI SQUARZINA

TRE ČETRTE LUNE

Drama v treh dejanjih

Režija
JOŽE BABIČ

V četrtek, 27. t.m. ob 20.30
Abonma Red E (mladinski v četrtek)

V petek, 28. t.m. ob 20.30 Abonma
Red A (premierski)

V nedeljo, 2. marca ob 16. uri.
Abonma Red C in F (nedeljski popoldanski in okoliški)

V četrtek 27. t.m. ob 15.30
Pavel Golia: JURČEK

PRISPEVKI

Ob vpisu naročnine za leto 1975 so prispevali za sklad DELA:

Emil Gabrovec, Nabrežina, 1.500 lir, Franc Pertot, Nabrežina, 1.500 lir, Adalgisa Biekar, Škedenj 1.500 lir, Marija Kocjančič, Sestlan, 500 lir, Emil Furlan, Vižovlje, 500 lir, Nada Lassig, Sestlan, 500 lir, Anton Montanja, Boljunec, 500 lir in Viktor Kralj, Boljunec, 1.000 lir.

Za krožek Pinko Tomažič sta ob priliki "večera solidarnosti s koroškimi Slovenci" prispevali: Ivanka Wilhelm 10.000 lir in N.N. 10.000 lir.

V počastitev spomina tov. Stojana Žerjela daruje Mirko Žerjal iz Boljunca 2.000 lir za komunistični tisk.

V počastitev spomina tov. Antona Križmančiča iz Lonjerja so prispevali za komunistični tisk: A. Kranjec, 1000 lir, A. Gombač, 500 lir, B. Pežar, 200, G. Buzan, 1.000, R. Pošega 500, Skok 500, Vodnič 500, S. Lorenzi 500, Čuk 500, Sudič 0, K. Grgič 1.000, A. Marc. 1.000, A. Kalc 1.000, F. Cernecca 1.000, A. Grgič 1.000, S. Paulic 500 in Pegan 300 lir.

Vsem darovalcem iskrena hvala.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino

Direktor Marija Bernetič

Odgovorni urednik

Anton Mirko Kapelj

Uredništvo in uprava:

Trst - Ulica Capitolina, 3

telef. 764-872, 744-047,

Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2

telef. 24-36

Letna naročnina 1.500 lir.

Poštni tekoči račun 11/7000

Tisk: Tipo/offset Riva

Istniska: C. Facchettin in P. Zucca

Trst, Ul. Torrebianca 12